

El gran llegat urbanístic de Solà-Morales

Tot just transcorreguts uns dies de la seva prematura desaparició, és un repte difícil, per bé que estimulants, emprendre una interpretació del llegat de Manuel de Solà-Morales. La seva multifacètica tasca ha revitalitzat l'urbanisme i ha creat unes noves maneres d'entendre i pensar la ciutat que tindran llarg recorregut. Per Manuel de Solà-Morales, l'urbanisme era una qüestió d'idees i d'una rigorosa aplicació de les mateixes a cada realitat específica. Entenia l'urbanisme com a producte social i, per tant, com a objecte de debat polític controvertit i complex. Un producte per formular estratègies i projectes que aportin llum sobre les qüestions de l'espai urbà i de l'ús social dels diferents agents que intervenen.

En la seva primera etapa acadèmica, prova de sintetitzar les tendències del moment, de la mà de Josep Lluís Sert i dels equips innovadors de la Graduate School of Design i del MIT a Cambridge o de la interpretació morfològica postulada per Ludovico Quaroni, amb qui havia treballat. Sense oblidar la discussió de la sociologia crítica encapçalada per Henri Lefebvre a París. En tornar a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona (Etsab), mostrarà la riquesa d'aquestes fonts de pensament per teixir

J. BÚSQUETS, *arquitecte, catedràtic d'Urbanisme*

un sistema de referències i d'experimentació que permeti als estudiants definir noves postures com les que ell mateix buscava. És el que el 1969 li permet la creació del Laboratori d'Urbanisme de Barcelona (LUB). La feina fundacional és àrdua. El que cohesionarà el grup són els treballs d'investigació i les classes a l'Etsab. Als començaments, la clau estarà en temes com la "urbanització marginal", l'ensenyament de l'urbanisme o les *Diez Lecciones sobre Barcelona*.

Alguns concursos, com el contraplà de la Ribera per al front de mar de Barcelona, serveixen per verificar la condició que la investigació en urbanisme ha de ser aplicable per no resultar marginal. La situació política impedeix que els concursos avancin però creen el germen d'un urbanisme diferent i necessari que en el període democràtic es demostrarà, a més, com a possible. Als setanta i vuitanta, el LUB creix incorporant joves graduats i visitants. Apareix la revista UR per explicar aquests treballs i difondre experiències internacionals. El tema de Barcelona és recurrent, es formula un bon nombre d'hipòtesis sobre la forma de la ciutat, els problemes i les prioritats que té. S'aporten noves lectures de l'obra de Cerdà i estudis sobre la ciutat històrica i els seus barris. La importància de la interpretació del territori a l'escala àmplia es po-

sa sobre la taula a propòsit del Congrés de Cultura Catalana.

Es tracta, sens dubte, de la construcció d'un marc teòric diferent que ha impregnat l'Etsab i –per simpatia– altres centres europeus, i que ha revitalitzat l'urbanisme a Espanya creant una nova cultura urbana per al canvi de segle: la idea d'urbanisme urbà, el compromís entre interpretació de la realitat i projecte, la feina continuada sobre la forma de la ciutat i l'espai públic. Ca-

Va influir i va formar generacions de professionals, i va crear la nova cultura urbanística de Barcelona

da vegada és més reconegut que aquesta trajectòria d'investigació i treball va donar suport i inspiració a la gran transformació urbanística de Barcelona. Manuel no acceptaria aquesta autoria, però és just reconèixer-li el mèrit d'haver influït i format generacions de professionals, creant aquesta nova cultura urbanística.

La complexitat del seu perfil s'amplia si es té en compte la seva contribució professional. Allà posa a prova les seves idees pro-

vant de demostrar la seva viabilitat en projectes amb emplaçaments i programes situats al límit. El Moll de la Fusta és la prova del que podran ser les Rondes de Barcelona. De Solà-Morales accepta el repte i resol amb gran eficàcia la solució. El front es converteix en el punt cívic de més atracció del moment.

Per Manuel de Solà-Morales, arquitectura, urbanisme, infraestructura i paisatge són variables d'una mateixa equació i en els seus projectes les maneja de manera integrada. El seu compromís ètic el va portar a intentar crear sempre un espai de maniobra entre el programa del client i el projecte urbanístic, perquè entenia que el dissenyador no només dona resposta al que encarrega el projecte, sinó a la comunitat sencera.

Es tracta, doncs, de reconèixer en Manuel de Solà-Morales el ciutadà compromès amb la seva realitat, un observador crític molt agut, un professional que recupera l'autonomia necessària per exercir, un investigador de gran recorregut multidisciplinari i, sobretot, un gran professor i mestre capaç de construir coneixement i de crear les condicions per posar en marxa una nova cultura urbanística, tan valorada a Europa. És just agrair-li l'esforç proposant-nos utilitzar adequadament aquest gran llegat ●